

Ocak-Şubat 1965

Sayı 19-20

Bu sayıda:

- Durum
- Toprak reformu
- İşçilerin mücadeleden öğrendikleri
- Bir işçinin not defterinden
- Patron kazaları
- Basından yapraklar
- Sanat ve fikir olayları
- Karagöz
- Hikâye: Bedava tabut
- Şiirler
- Okuyucu mektupları
- Köroğlu'nun haberleri

YURDUN SESİ

Aylık dergi

POLİTİKA

EKONOMİ

KÜLTÜR

TÜSTAV

Pulsuz dilekçe :

Avusturyada inşaat işlerinde çalışıyoruz. Ama kış geldi, artık tam gün çalışmıyor, tam para alamıyoruz. İnşaat işlerinde çalışan işçilerimize kışın fabrikalarda iş verilsin, beş ay sonra yine eski işlerine dönsünler diye Türk Elçiliğine bir dilekçe yazdık. Elçilikten gayet tehditkâr bir mektup geldi. Bu gibi şeylerle uğraşırsam, benim için iyi olmazmış! İşçilerle fazla konuşuyormuşum, haddimi bilmemişim! Yani, işçi gözünü açsın istenmiyor. Bilgili olsun, okusun, görsün, teşkilâtlansın istenmiyor, olmaz deniyor. Neden?

H. Can

*

İki kilo ete bir hafta çalışma :

Senelerden beri Bilecik ve Söğüt'te ipek çekme manevihanesinde kaynar suların içinde her gün 10 saat müddetle, 15—20 lira haftalıkla çalışıyoruz. Bir itirazda bulunduğumuz, hiçbir hak talep ettirmeden işten atıyorlar. İş Kanunu, asgari ücret, yevmiyeli bayram ve pazar tatilleri, senelik izin gibi nimetlerden mahrumuz. Bunlar nerelerde tatbik edilir? Ortaçağ devri metodları ile bu asırda iki kilo ete bir hafta nerede çalışılır? İlgililere soruyoruz.

Bir işçi

*

Utanç çukuru :

Tirebolu'nun 1500 nüfuslu Güragaç köyünde okul yoktur. Yolumuz olmadığı için okulumuzun da olmadığını

söylediler. Köyümüze yol 7 km. mesafede. Büyük bir gayretle yolun 3 km. ni açtık. Yolun 500 metrelik kısmı Güce köyünden Cafer Ağa'nın arazilerinden geçmek mecburiyetinde. Ağa bize yol vermiyor. Yolumuzun üstüne 8 metre boyunda, 3 metre en ve 4 metre derinliğinde bir «Utanç çukuru» kazdı. Her işi torpil ile yürüten bu ağa büyük bir imanla yaktığımız meşaleyi söndürdü. Bu ağanın saltanat ocağını söndürüp, bizim meşaleyi yakacak makam aramaktayız.

Kadir Aydın — Tirebolu

*

Beş nüfus 460 lirailenasıl geçindir ?

(D) cetvelinde ücretli memur olarak 10 senedir Anadolu'nun muhtelif il ve kasabalarında hizmet görmekteyim. Elime ayda 460 lira geçer. Beş nüfuslu bir aile reisiyim (iki nüfuslu olsaydın diyemezsiniz). Aldığım paranın asgari 100 lirası ev kirası olarak elimden çıkar (Çadirda otur diyemezsiniz). Çocuklarımın ikisi okula gitmektedir. (Yollama diyemezsiniz). Kalan para ile aile fertlerimin günlük kalorilerini temin edememenin azabını bana sorun. (Kuru ekmek ye, diyemezsiniz). Yakında Meclise sevkedilecek Personel Kanununda, ben ve benim gibi dargelirli memurların durumlarını düzelterek hükümler bulunmasını temin etmelerini senatör ve milletvekillerimizden bekliyoruz.

Dar gelirlili bir memur

Geçen 1964 yılında memleketimizdeki politik-sosyal olayların gelişmesi tek yönlü değildir. Ama takvimin son yapraklarında, ölümlü gelişmeleri müjdeleyen işaretler belirmiştir.

Birinci işaret: Yılım ortalarında büsbütün alevlenen Kıbrıs meselesi çok tehlikeli safhalar geçirdi. NATO'cu emperyalistler, bizi Kıbrısta yeni bir dünya harbinin kundakçısı durumuna sokmak istediler. Barışsever halkımızın uyanıklığı emperyalistlerin plânlarını bozdu, maskelerini düşürdü. Açıkça ortaya çıktı ki, Kıbrısta, ada halkının, bu arada 100 bin milletdaşımızın ve bizim bir tek düşmanımız vardır. Bu düşman, Kıbrıs halkını boyunduruk altında tutmakta ayak direyen, Kıbrıs adasının memleketimize ve bütün Yakın ve Orta-Doğu ülkelerine karşı bir tehdit ve saldırı ocağı halinde kalmasını isteyen emperyalizmdir. Bu düşmanla savaşta en keskin silâhın birlik olduğunu biz Türkler çok iyi biliriz. Kıbrısta bu birliğin gerçekleşmesini önlemek, dinleri, milliyetleri, siyasi görüşleri ayrı ayrı olan toplumları birbirine düşürmek için emperyalistlerin başvurmadıkları yol yok. Bu durumda, Kıbrıslılara, oradaki 100 bin Türke yapacağımız en büyük yardımı, yabancı boyunduruğuna karşı savaşta birliğin sağlanması, sağlamlaştırılması yolundaki yardımımız olacaktır. Kıbrıs halkı yurdunun bağımsızlığını, egemenliğini, toprak bütünlüğünü korumak, yabancı askerî üslerin kaldırılmasını, adanın barış içinde, demokratik bir yolda gelişmesini sağlamak için savaşıyor. Elde edilecek kesin zafer iki cemaatin ortak zaferi olacaktır. Kıbrıs Türklerinin milli ve tabii haklarının inkâr edilebileceği bir çağda yaşamıyoruz. Bu hakları bütün ileri insanlık savunmaktadır ve savunacaktır.

Böyle olmakla beraber, emperyalistlerin Kıbrısta çevirdikleri kanlı entrikaların sonu geldiğini düşünmek biraz erkendir. Ama halkımızın sağduyusunun bu entrikalar karşısında ağır basmaya başladığı da bir gerçektir.

İkinci işaret: Atatürk dış politikasının dan yüzçevirmenin bize neye mal olduğunu gördük. «Yurtta sulh, cihanda sulh» ilkesine, komşularımızla, özellikle büyük komşumuz Sovyetler Birliğiyle dostluk münasebetlerine dayanan politikaya dönmeyi memleketimizin bugünkü durumu, milli mücadele yıllarında olduğu kadar, kesin bir zorunluk haline getirmiştir. Elle tutulur derecede canlı olan bu gerçeği memleketi idare eden çevrelerin de nihayet kavramaya başladıklarını gösterir belirtiler vardır.

1963 ortalarında bir Parlâmento heyetimiz Sovyetler Birliğini ziyaret etmiş, yurda çok iyi izlenimler ve ümitlerle dönmüştü. Emperyalistlerin oyunları, yerli gericiilerin baskısı bu temasların gelişmesini geciktirdi. 1964 sonlarına doğru Dışişleri Bakanı Erkinin Moskova'ya yaptığı resmî ziyaret, iki komşu memleket arasındaki normal münasebetlerin yeniden başlamasına doğru atılmış önemli bir adımdı. Bu ziyaret sırasında Türkiye ile Sovyetler Birliği arasında bilimsel ve kültürel bir anlaşma imzalandı.

1965 yılının ilk günlerinde bir Sovyet Parlamento heyeti de memleketimize geldi. Heyetin başkanı Podgorni'nin Türkiye Büyük Millet Meclisinde söylediği şu sözler bizim için çok önemlidir: «Türkiye ile Sovyetler Birliği arasında anlaşmazlık sebebi olabilecek hiçbir mesele yoktur!»... «Lenin-Atatürk zamanındaki dostluğu yeniden kurmak amacımızdır. Bu dostluğa gölge düşürecek bir tutum bizden beklenmemelidir.»

Bu ziyaret ve Podgorni'nin Mecliste konuşması, Ankara'ya Milli Mücadele yıllarının havasını getirdi. 1921 yılında, Kurtuluş Savaşı günlerinde bir Sovyet fevkalade misyonu da Ankara'yı ziyaret etmişti. Heyetin başkanı, Lenin'in yakın çalışma arkadaşlarından ünlü komutan Frunze B. M. Meclisinde konuşmuştu. Mecliste coşkun alkışlarla dinlenen Frunzenin konuşmasına karşı, o zaman gericilerin homurtuları ancak işgal altındaki İstanbul'da ve emperyalist çevrelerde duyulmuştu. Ama bu gericiler bugün, bu homurtularını B. M. Meclisinde duyurmağa yeltendiler.

1965 Türkiye'si, birçok bakımlardan, 1921 Türkiye'sine benzemez. Ama birçok bakımlardan da durum aynıdır. Başheca, Türkiyemiz bugün de zor durumdadır ve yardıma muhtaçtır. Amerikanın «yardımları», ülkemizi 15 yıl öncesinden daha çok yardıma muhtaç bir duruma soktu. 1947 yılından beri Türkiye Amerikadan 5 milyar Dolar borç ve kredi almıştır. Türkiye bu sözde yardımların üstüne birkaç misli daha ekliyerek Amerikanın askeri plânlarına uygun bir şekilde harekâmlar zorunda bırakıldı. Memleket bugün bu borcun faizlerini bile ödiyecek durumda değildir.

Sovyet Rusyanın ilk Ankara elçisi Aralof, Lenin'in kendisine söylediği şu sözleri hatıralarında anlatır; «Gerçi biz kendimiz de fakiriz, ama Türkiye'ye yardım edebiliriz. Etmek lâzım. Mânevi yardım, sempati, dostluk en büyük yardımdır. Türk halkı yalnız olmadığını hissedecektir.»

Oysa, gerek Milli Kurtuluş Savaşı sıralarında, gerek sonraları milli ekonominin kalkındırılmasında Sovyetlerin bize yaptığı yardımların sadece mânevi alanda kalmadığını herkes bilir. Podgorni, gazetecilerin bir sorusuna verdiği cevapta: «Türkiye isterse, her türlü yardımı yapmaya hazırız», dedi. Bizde Sovyetler Birliğinin yardımını istemiyenler ancak kendi çıkarlarını Amerikan yardımlarının memlekette yaptığı yıkımda arıyanlardır. Ama Türkiye artık gericilerin etkisinden ve baskısından kurtulup Atatürk'ün yoluna dönmek istiyor. Esaları hazırlanan bir Türk-Sovyet ticaret anlaşmasının bugünlerde imzalanması bekleniyor. Hükümet çok taraflı atom gücü anlaşmasına girmeyi reddetmiş, bir Amerikan atom gemisinin İstanbul limanına girmesine müsaade etmemiştir. Dışişleri Bakanı Erkin, Birleşmiş Milletlerde ilk defa olarak barışı savunma yönünde olumlu bir konuşma yapmıştır. Öte yandan, beş yıllık askeri masraflar için Türkiye'nin ayırdığı paranın 39 milyar liraya yükseltilmesi yolunda NATO'nun yaptığı teklif hükümetçe kabul edilmemiştir. Bunlar iyiye âlâmettir.

Üçüncü işaret: Toprak reformu tasarısı nihayet hazırlandı ve Meclise verildi. Tasarının tam metnini daha görmedik. Ama Tarım Bakanı tarafından açıklanan ana ilkeleri, amaçları, basında çıkan yazılar tasarı hakkında bir fikir veriyor. Tarım Bakanı tasarayı açıklarken, «bugün bu reformu biz yap-

mazsak, yatın başkası yapacaktır» diyerek, toprak ağalarına, bu kadarına razı olun, başka bir iktidar onu başka türlü yapar, demek istemiştir. Çünkü bu tasarının getireceği reform, memleketin muhtaç olduğu toprak reformu olmaksızın uzaktır. Toprak ağalarının razı olabilecekleri bir toprak reformu köylünün beklediği köklü toprak reformu olamaz. Ama şu da var ki; Bakan, toprak ağalarının öfkelerini azaltmak kaygısına düşmüşse, tasarıda onların işine gelmiyen, fakir köylünün az veya çok yararına olan taraflar da var demektir.

Unutmuyalım ki, nüfusun % 78-i köylü olan Türkiye'de tarımsal toprakların % 70-i bütün köylülerin dörtte birinden azının elindedir; 510 bin köylü ailesi ise tamamiyle topraksızdır. Bu durum gözönünde tutulunca, Meclise getirilen toprak reformu tasarısı, ne de olsa, bir adımdır. Tasarı, büyük toprak mülkiyetlerinin 2500, bazı hallerde 5 bin dönüme kadar olan kısmını sahiplerine bırakmayı, üst tarafını satın alarak az topraklı ve topraksız köylülere taksitle satmayı ön görüyor. Bu tasarı toprak ağalığını ortadan kaldırmakla beraber, köyde derebeylik münasebetlerini zayıflatmak, köy ekonomisinin gelişmesini engelliyen etkileri bir yana itmek iddiasındadır. Bu amaçları nasıl ve ne dereceye kadar gerçekleştireceği ayrı bir meseledir. Tasarı, reformun gerçekleştirilmesini uzun yıllara bağlıyor ki, bu onun başlıca kusurlarından biridir. Oysa, köylü bugünden toprak bekliyor. Memleketin, kısa bir zamanda gerçekleştirilecek bir toprak reformuna ihtiyacı vardır. Gerçek demokratik dönüşümlerden korkanların hatırı için, memleket çeyrek yüzyıl bekletilemez. Hükümet, kendisi köylüyü oyalamak amacını gütmüyorsa, reform işinde toprak ağalarının değil, köylünün desteğini aramalıdır.

Ayrıca, tasarıya göre, kamulaştırmada toprak sahiplerine ödenecek paralar, verimli endüstri ve iş alanlarına yatırılırsa, ödemelerde onlara daha da kolaylıklar sağlanacaktır. Birçoğu sanayi ile, şehir ekonomisiyle zaten bağlı olan büyük toprak sahipleri için böyle bir reformun yeni bir kazanç kaynağı olacağı meydandadır.

Durum budur. Bunun iyi yönde daha da gelişmesi, ilerici, demokratik güçlerin, gericilere karşı birleşme, dayanışma ve savaşma azmine bağlıdır.

TORPAK REFORMU TASARISININ KUSURLARI

27 Mayıs 1960 tan sonra sık sık lâfı edilen toprak reformü, Anayasamız öngördüğü bir reform olmasına rağmen, tam 4 yıl sürünceyi de bırakıldı. 20 milyon köylünün en büyük davası, ilerici, halkçı demokratik güçlerin, aydınların, yazarların, gençlerin, işçi ve öğretmen federasyonlarının zorlamasıyla nihayet ele alındı. CHP iktidarı 3 yıllık bir sıkınma sonunda ortaya bir kanun tasarısı koydu. Tasarı şimdi Mecliste bulunuyor. Bu tasarı için, halktan yana yazarlar, Atatürkçüler ve uzmanlar, «dar ufuklu teknisyenlerin hazırladığı» güdük bir tasarı diyorlar. Bu sözlerde büyük bir gerçek payı var. Tasarıyı tenkit edenlerin önemle üzerinde durdukları noktaları kısaca şöyle sıralamak mümkün:

1. Toprak reformunun amacı, özellikle bizim şartlarımızda, ağaların, derebeylerin sosyal, siyasi ve ekonomik baskı ve hâkimiyetlerine son vermek, 2 milyon kadar topraksız ve az topraklı köylü ailesini en kısa zamanda toprağa kavuşturmak olmalıdır. Oysa, Meclisteki kanun tasarısı bu baş amacı ikinci plâna itmiş, kapitalist usul ve biçimlerde tarım yapan çiftliklerin kutulmasını ön plâna almıştır. Tasarı, toplum hayatımızın her alanında baskı ve etkilemini gördüğümüz ağalık düzenini kaldırmayı baş hedef edinmemiştir.

2. Tasarı köylüye verilmek üzere önce devlet ve mahalli idarelerin elindeki toprakları gözönünde tutuyor. Tasarının 23-cü maddesinde, ağalardan alınacak topraklar en sona bırakılmıştır. Oysa dağıtılacak toprakların sırası bunun tam tersi olması gerekir. Çünkü bugün devletin elindeki topraklar, uzmanların hesaplarına göre, ancak 100 bin kadar topraksız köylü ailesine yeterlidir. Tarım Bakanı memleketimizdeki toprakların bugün nasıl bölünmüş olduğunu açıklarken şu rakamları verdi: Ekilebilen toprakların üçte biri, tarımla uğraşan dörtte üçünün elindedir. Toprakların geri kalan $\frac{1}{3}$ ü ise nüfusun $\frac{1}{10}$ ünün, yani bir ayuc toprak ağasının elinde. Tarımla uğraşan nüfusun geri kalan $\frac{1}{10}$ ü ise tamamen topraksız, yani ağaların, beylerin ortakçası, varicisi, marabacısı durumundadır. Görülüyor ki, işe ağaların elindeki topraklardan başlamaktan başka yol yok. Köylüye toprak vermek için reform yapılır, bünun böyle olması gerekir.

3. Toprak reformunun bütün ülkede ancak 25 yılda yapılması plânlanmıştır. Memleketi 25 bölgeye bölecek ve her yıl bir bölgede köylüye toprak vereceklermiş. Böylesi dünyanın hiçbir ülkesinde görülmemiştir.

4. Ağalara bırakılacak toprakların taban ve tavan sınırları çok yüksek tutulmuştur. Susuz, dördüncü sınıf arazide ağalara 2500 dönüm bırakılıyor. Toprağı iyi işletirse, bu miktarı 5000 dönüme çıkarma hakkı tanınıyor. Bu madde ağaların muvazaalı yollarla topraklarını çoluk çocuklarına devretmeleri suretiyle ellerinde yine 10 binlerce dönüm toprağın kalmasına kapı açmaktadır.

5. Tasarı dağıtılacak toprakların kamulaştırılması tarihini, kanunun yürürlüğe gireceği günden başlatıyor. Oysa, bu tarihin 27 Mayıs 1960 olması gerekir. Çünkü, toprak reformunun yapılacağı resmi ağızlardan o zaman söylenmeye başlanmış, bir yıl sonra da Anayasaya alınmıştır. Yani şu son 4-5 yıldır, ağa-

lar topraklarını reformdan kaçınmak için, habire tapu dairelerine taşınıp durmaktadırlar. Bugüne kadar, mevcut topraklarının hiç olmazsa dörtte üçünü danışıklı olarak ogul usaklarının üstüne devrettiler. Kanun çıkıncaya kadar ağalar bu işleri hemen de tamamlamış olacaklardır. Böylece ağalardan topraklarının onda biri bile alınmayacak, köylüye toprak verilemeyecektir. Bu durumda tek çare, 27 Mayıs 1960 tan sonra ağaların yaptıkları bütün devir ve satış işlemlerinin hükümsüz sayılmasıdır.

Tasarının bu en önemli boşluklarından başka, reformun en kısa zamanda yapılmamasına sebep olarak gösterilen meselelerin mafi tarafına gelince: Uzmanlar toprak reformu için, iddia edildigi gibi, muazzam paralara ihtiyaç olmadığını söyle belirtiyorlar:

a) Kamulaştırılacak ağa topraklarının, çok değil, 25-30 yıllık geçmiş karıştırılırsa, bu toprakların çoğunun ya hazineye ve belediyelere, ya köy idarelerine, ya da ağaların hissinna uğramış kişilere ait olduğu görülür. Çeşilli dalaveralarla elde edilmiş olan bu toprakları kamulaştırırken ağalara tazminat ödemeye ne akıl, ne vicdan, ne toplum menfaatleri, ne de sosyal adalet ilkeleri elverişli. Ancak bu emsten ağa toprakları dışında kaahp da kamulaştırılması gereken topraklar için vergileri ölçü alınarak ağalara bir tazminat ödenebilir.

b) Fakat bu ödemelerin devlet bütçesine ağır bir yük ve reformun uygulanmasına engel olmaması için, uzun vadeli bonolar sistemi kabul edilmelidir. Bu bonolar, toprak ağalarını memleket sanayinin geliştirilmesine yardımcı edecek şekilde olmalıdır.

c) Toprağa kavuşturulacak köylüye donatım kredileri sağlamak için bir yandan Ziraat Bankası, Tarım Kredi Kooperatifleri harekete geçirilmeli; Tarım Bakanlığı bütçesine ek ödenekler konmalı; diğer yandan da, sosyal adalet ilkelerine uygun olarak çok kazananın, az kazanan oranla, çok daha fazla vergi alınmalıdır. Böyle bir vergi sistemi uygulanırsa, yılda en azından 4 milyar lira fazla gelir sağlanabilir.

d) Bütün bunlara, fakatımız çok üstündeki askeri masraflardan yorgunmıza göre yapılacak kısıntıları da eklemek gerekir.

Netice olarak, bu üç esaslı kaynaktan sağlanacak paralarla toprak reformunun pekâlâ en kısa zamanda ve bütün ülke çapında uygulanabileceği fikrini geniş yığınlar paylaşıyor ve destekliyor. Yeter ki, bu işe ciddi ve samimi olarak girilsin. Şimdi memlekette bütün demokratik, halkçı, Atatürkçü güçler, bu ortak görüşten hareketle, Meclise ve hükümete bunları kabul ettirmeye çalışıyorlar.

M. Müskületi

İŞÇİLERİN MUCADELEDEN ÖĞRENDİKLERİ

1872-de Kasımpaşada, Tersane işçilerinin düzenlediğini bildiğimiz ilk grevden 92 yıl sonra bugün Türkiyeyi baştanbaşa bir grev dalgası kaplamış bulunuyor. Sendikaların yaptıkları hesaplara göre, Grev Kanunu uygulanmaya başlandıktan 1964 yılı sonuna kadar, Kavel grevi de dahil, 76 grev yapılmıştır. Grevlere katılan işçi sayısı 27 bin'dir. Grevlerin toptan süresi 1850 gündür. On yedi ayda, 2924 işyerini bağlayan 825 toplu sözleşme imzalanmıştır. Bu sözleşmelerden yararlananlar, 147,499-u özel sektörde, 216,720-si kamu sektöründe çalışan 364,219 işçidir. Ücretlere yapılan zam ortalama %10,25-tir.

İşçiler, Anayasa haklarına dayanarak, Anayasaca vaadedilen insanca yaşama şartlarını gerçekleştirme mücadelesi yapıyorlar. Grev ve toplu sözleşme mücadelesi işçilere yalnız zam sağlamakla kalmadı. Sosyal, ekonomik ve sendikal haklar yanında, belki de onlardan daha önemli, savaş bilgileri kazandırdı.

Memleketimizde, sendikalar, kitle halinde düzenli grevler teşkilatlandırmaya ve toplu sözleşmeler bağlamaya, 275 sayılı kanun yürürlüğe girdikten sonra başladılar. Grev ve toplu sözleşme mücadelesi sendikalı işçiler için yeni bir şeydi. Bu 17 aylık dönemde sendika yöneticileri tecrübesizdi. Hatalı hareketler oldu. Patronların etkisi altında kalan bazı sendikacılar, patronlar adına bazı toplu sözleşmeler imzaladılar. Bilgisizlik yüzünden bazı samimi sendika yöneticileri işçilerin zararına toplu sözleşmeleri kabul ettiler. Öyle ki, gayet yerinde ve zamanında başlatılan grevleri başarıyla yürütmeyen sendika idarecilerine de raslandı.

Bütün bunlara rağmen, sendika hareketinde olumlu bir gelişme meydana geldi. Arkada bıraktığımız bu dönemde memleketimizdeki sendika hareketi dışarda da büyük yankılar uyandırdı. Dünya sendika hareketi içinde Türkiye'nin adının geçmesi bunun en açık delilidir. Hiçbir çaba, bu hareketteki olumlu gelişmeyi gözden saklayamaz. Gerek grevlerde, gerekse toplu sözleşmelerde, işçiler sendikacının ve örgütlenmenin faydalarını açıkça gördüler. Toplu hareketin ve sıkı dayanışmanın başarılarını anladılar. Diyebiliriz ki, bugün artık geniş işçi kitlesi arasında sendika ve grev fikri yayılmış ve yerleşmiştir. Olumlu bir aksiyon işçilerin çoğu için birçok broşür ve seminerden daha öğretici olmuştur.

275 sayılı kanunun yürürlüğe girmesinden sonra, her bakımdan örnek alınabilecek olan Bereç pil ve batarya fabrikasındaki greve bakalım: Burada işçi ile üniversite öğrencilerinin elele vermesini görüyoruz. Sendika hareketinde bu yepyeni bir gelişmedir. İşçiler için büyük bir kazançtır.

Millî Türk Talebe Birliğinin folklor ekipleri işçilere Erzurumdan, Karstan, Vandan, Gaziantep'ten, Bitlisten halk oyunları sunuyorlar. Öğrenci Birliğinin başkanının grevcilere söylediği şu sözü hatırlamak yerindedir: «Anayasa teminatı altında sizlere verilmesi gereken, fakat istismarci işverenler tarafından

verilmeyen haklarınızı almak için, grevin başarıya ulaşması uğrunda sizi bütün gücümüzle destekliyoruz.» Bu sözler ve üniversite gençliğinin hareketi, işçi ile aydınları ayırmak için uğraşanlara büyük bir darbe indirdi ve devrimci harekete güzel bir dayanışma örneği verdi.

Grevler, sendikaların ekonomik savaş araçları olduğu kadar, işçi sınıfının bilinçleme okulu ve aynı zamanda da teşkilâtçı pratiği öğretici deney laboratuvarıdır. Gerçek sendika yöneticileri en fazla bu savaşlarda belirir. Grevlerin ve toplu sözleşmelerin işçilere sağladıkları faydaları araştırır, geçmiş dönemin kazançlarını değerlendirirken, sendika hareketinde karşılaştığımız iki yanlış görüş üzerinde önemle durmak gerek.

Bu görüşlerden biri, işçilerin ekonomik istekler uğrunda giriştikleri mücadeleyi küçümseyen anlayıştır. Buna göre, önemli olan, sadece işçilerin yapacağı politik savaşlardır. Bu görüşü savunanlar, işçilerin ekonomik isteklerini gerçekleştirmek için yaptıkları mücadeleler sırasında politik bilinç kazandıklarını anlamazlar. Bundan başka da, bu görüş sahipleri, işçilerin geçim ve çalışma şartlarını düzeltme bakımından ekonomik savaşların zorunlu olduğu gerçeğini göremezler. Birtakım sektör lâflarla devrimcilik yaptıklarını sanırlar.

İkinci yanlış görüş de, bazı sendika yöneticilerinin savundukları anlayıştır. Bunlara göre, yapılacak sendika mücadelesi, işçilere her şeyi sağlayacaktır. İşçilerin ayrıca politik bir güç halinde teşkilatlanmış olmalarına lüzum yoktur. Türk-İş'in temsil ettiği bu görüşü savunan reformist sendikacılara göre, sendikalar yalnızca demokratik bir baskı grubu olarak çalışmalıdır. Bu görüşü savunan sendikacılar, bilerek bilmiyerek, işçi sınıfına en büyük kötülüğü yapanlardır. İşçileri sermayenin dümen suyuyla sürüklemek isteyenlerdir.

Yurdumuzda sendika hareketinin olumlu bir yönde gelişmesi, ancak, ekonomik ve politik amaçlar uğrunda mücadelenin birlikte yürütülmesiyle mümkündür. İşçiler, bağımsız sendikalarıyla, bağımsız siyasi partileriyle bir sınıf kuvveti haline gelmek zorundadırlar. Bir sınıf olarak, sendikasıyla, partisiyle birlikte toplumun öteki demokratik kuvvetleriyle elele vermekle isteklerini gerçekleştirebilir, sömürücü patron sınıfına karşı menfaatlerini koruyabilir, sınıf olarak sömürülmekten kurtuluş yolunu bulabilirler.

B. Büyükkadalı

UÇ GÜN ÜÇ GECE

(Bir işçinin not defterinden)

Münih garı anababa günü. Bir yıl önceki Sirkeci garını hatırlatıyor bana. Şu farkla ki, o zaman heyecanımızda sonu henüz bilinmeyen bir yolculuğa çıkışın ve sevdiklerimizden ayrılışın acısı vardı. Bugün ise, yurttan ayrıldığımızdan beri yaşadıklarımızın acısı, sevinci, tecrübesi, başarısı, ve pek yakında sevdiğimizimize — yılbaşı tatilinde birkaç günlüğüne dahi olsa — kavuşacağımızın mutluluğu var.

*

Almanlar özel tiren vereceklerdi bize. Vermişler. Ama ne tiren! Hani şu banliyölerde işleyen manda postalarından. Bu tirenle bu uzun yolculuk nasıl tükenir?

*

Çıksın ortaya bağlamalar, yanık sesler türkü çalısın. Dertlerimizi sevinçlerimizi, gördüklerimizi, duyduklarımızı, yaptıklarımızı, yapamadıklarımızı anlatalım birbirimize. Anlatıyoruz. Anlattıkça, dinledikçe daha iyi tanıyoruz. Ne yaptıklarımızın yanında yapılması gerekenler, elde ettiklerimizin yanında elde etmemiz gerekenler daha iyi, daha aydın çıkıyor ortaya.

*

Avanoslu Ali diyor ki: «Alman diyarında ilk günlerde pek vadırgadım her şeyi. Köyden çıkıp Essen'in madenlerine düştük. Biz alışmışız kırdan açık havada çalışmaya. Ama ne yaparsın, topraksızlık büktü belimizi. Gurbete düştük. Ne diyordum, madende yerin dibine gömülünce, bir ağırım gitti ki. İlk haftalarda yer yüzüne yarı baygın çıkarıyorlardı beni. Sonra kimse de kulığımızı büküp, bu işte böyle böyle kazalar olur diye bizi uyarımadı. Cahillikten kimimizin eli ezildi, kimimizin bacağı. Nöbet nöbet hastahane de yattık. Ama işte kafamızı vura vura öğrendik bu işi de. Ay sonları bankaya varıp da aileme birkaç kuruş gönderebildiğim zaman bütün acılarımı unutuyorum. Çoluk çocuk kimbilir ne kadar seviniyordur. Sevinmez mi ya.»

*

İzmitli Osman şöyle anlatıyor: «Yıllardır bir montaj atölyesinde usta işçi idim. Atölye kapanıverdi günün birinde. İşsiz kaldık. İş de bulamadık tabii. İşsizden bol ne var İstanbulda? Ver elini Almanya. Mukaveleli gittik. Montaj atölyesinde çalışacaktık güya. Ama dökümhaneye soktular. Ağır iş. Koca demir külçelerini taşımak işi verildi bize. . . Tozdan dumandan nefessiz çalışıyor, hem de Alman işçinin aldığından az ücret alıyorduk. Birkaç defa şikâyet edecek olduk. Dil bilmezsin ki, derdini anlatabileşin. Araya tercümanın biri giriyor. Ama senin tarafından değil, patronun tarafından. Bunu böylece bileşin. Senin söylediklerini tercüme ettiği bile şüpheli. «Kızılhaça git, oraya şikâyet et» diyorlar. Türk işçilerinin derdini dinlemek işi Kızılhaça verilmiş. Ben iane istemiyorum ki Kızılhaça gideyim. Hakkımı istiyorum.»

*

Ankaralı Kadri'nin hikâyesi hemen de Osman'ınkinin aynı. Ama Kadriyle arkadaşları işi orada bırakmamışlar: «Baktık, şikâyete alduran yok. Bizi atlatıp duruyorlar. Başladık hafiften çalışmaya. Bu da grevin bir şekli. Fabrikada Alman işçilerinden gördük bu şekli grevin. İş hepten bırakmıyorsun da, temposunu elinden geldiği kadar azaltıyorsun. Bir gün birkaç polis birden fabrikaya baskın yaptı. Üzerimize yürüdüler: «Siz grevi yapıyor musunuz, pasaportlarınızı verin!» dediler. 15 kişi kadardık. Direndik, vermedik pasaportları. Ama polislerin sayısı artıverdi o zaman. Pasaportları zorla aldılar. Üzerine de «Almanya'da çalışamaz» diye bir damga bastılar. «48 saat içinde Alman hudutlarını terkedeceksiniz» diye de bir kâğıt tutuşturular elimize. Biz doğrudan fabrikanın sendikasına gittik. Bizi öyle iyi karşıladılar ki, anlatamam. «Dayanm arkadaşlar, arkanızdayız. Sizi buradan kolay kolay atamazlar» diye bize cesaret verdiler. Hemen sendikamın ayukatı geldi. İlk iş olarak polise başvurup, Almanya'da kalma süresini uzattırdı. Sonra da fabrikanın patronunu mahkemeye verdi. Tam 7 ay sürdü mahkeme. Ama sendika, yani biz işçiler kazandık dâvayı. Hem de, patron bizi, mukavelemizde vazdılı olduğu gibi, kendi işimizde çalıştırmak zorunda kaldı. Ama bu 7 ay pek güç günler yaşadık. Sendika maddi yardım yaptı, destek oldu bizlere. Kaç defa ümidi kesip, yurda dönmeyi kararlaştırmıştık. Sendika cesaret verdi. İyi ki dayanmışız. Hakkımızı kabul ettirdik sonunda. Kızılhaça filân değil, doğru sendikaya gideceksin. O günden beri de sendikaya kayıtlıyız zaten. Şimdi biz Türk işçileri de, fabrikada çalışan diğer işçiler haksızlığa uğradılar mı, onlara destek oluyor, hep birlikte mücadele ediyoruz.»

*

Tirenimiz, daha Alman hudutlarından bile çıkamadı. Yol uzadıkça uzuyor. Öylesine de yavaş gidiyoruz ki, bilmem nasıl geçecek bu üç gün üç gece.

(Devamı var)

Patron kazaları

Otomobil yolda giderken, lastiği patlayıverir, şoför direksiyona hakim olamaz, haydi hendeğe, ya da uçuruma... Böylesi görünmez kazadır.

Ama, Eskişehirin Kavak Krom Madeni'nin Karaağaç ocağında, kalas değiştirirken çöküntü olur da 10 kişi toprak altında kalır ve Ferhat Şahan ile Ahmet Güler can verirse, böylesi artık görünmez kaza değildir. Çünkü maden idarecileri, kalası işinin hayatından daha değerli tutar ve yedek payanda ve salma atmazsa, tabii ocak çöker...

Kozlunun İhsaniye ocağında, direktan tasarruf için payandalar seyrek tutulursa, çöken ocakta Akif Çenesiz göre göre öldürülmüş demektir. Somanın Çam Linyitleri'nde çöken ocak altında can veren Hasan Ayaz için de bu böyledir...

Patron, Kağıthane'de Demir Çekme Fabrikası'nda İbrahim Zilci'yi kızgın dökme bloklar arasında, sırat köprüsünden geçer gibi çalıştırırsa, ve İbrahim Zilci yorgunluktan bir an başı döndüğünde tutunacak bir zincir, bir direk bile bulamayıp kızgın bloklar üzerinde gececik canını verirse, bu da görünen kazanın ta kendisidir.

Gazetelere bir bakın, daha bunun gibi kaç tane göre göre iş kazası haberi var. Yüzde 99-unun sebebi de, çalıştırdıkları işçilerin hayatına bir maden direği, bir zincir kadar değer vermeyen patronların, idarecilerin, İş Güvenliği Tedbirleri'nin en ilkelerini bile almamış olmalarıdır. Patron bundan kaçır, çünkü alacağı tedbir onun için ilâve bir masraftır, kârına dokunur. Kanunlarımızda, işyerleriyle ilgili kararnamelerde bazı iş güvenliği tedbirleri kayıtlıdır. Ama, bunu kontrole gelen şu veya bu makamın sorumluları, patronun ya da müdürün odasında kahve içmekle yetinir, işçinin çalıştığı yere gidip durumu görmek, kontrol etmek zahmetine girişmez. Hattâ bazıları bu kadarla da kalmaz. Örneğin, İstanbul Belediye Meclisi İmar Komisyonunun AP-li başkanı, Yapı Kontrol Ekipleri'nin kaçaktır diye mühürlettikleri birçok inşaatın sorumlu mimarı Lütfi Özın, Ayvansarayda çöken fabrikanın kat ilâvesine, avucunu açıp gözünü yumarak izin verir. Fabrikanın patronu da, işçisinden daha çok değer verdiği un çuvallarını bu kaçak inşa edilmiş katlara yığar da yığar, katı çökertir, kaç işçinin hayatına böylesine elbirliliğiyle kıyarlar!

Hangi patron şimdiye kadar kalkıp da, ben işçimin hayatını tehlikeye sokuyorum, güvenlik tedbiri filân aldığım yok, demiş ki? Ama işçilerimiz de zaten bunu bekliyecek değil. Netekim, Toplu Sözleşme mücadelelerinde, grevlerde, iş güvenliği gibi teknik yönü ağır basan bir alanda sendikaların tecrübesi başlangıçta az olduğundan, iş korunması istekleri de fazla değildi. Fakat işçiler, haklarını elde etmek için patronlara karşı yürüttükleri savaşa, patronların kendilerini hangi yollardan sömürdüğünü daha iyi gördükçe, yeni yeni haklarını elde ettikçe, iş güvenliği isteklerini de kuvvetle öne sürmeye başladılar. Örneğin, D. D. Y. işçileri yeni toplu sözleşmeye, iş güvenliğinin sağlık yönüyle ilgili bazı isteklerini de koydurdular. Şüphesiz, bu kadarla yetinip

kalmıyacaktılar. Çünkü işçilerimiz, ahnterlerini sömüren patronların ya da işletme yöneticilerinin, işçi hayatıyla böylesine oynamalarına, bu patron kazalarına daha fazla göz yummayacaklardır.

H. Bayraktar

BASINDAN YAPRAKLAR

Açık oturum: Türk Ceza Kanununda 141-142 ci maddeler

Ankara Hukuk Fakültesi Öğrenci Derneğinin hazırladığı açık oturuma profesörler, çeşitli partiler temsilcileri, hukukçular, gazeteciler, öğrenciler ve geniş bir dinleyici kitlesi katıldı. İlk söz Profesör Muammer Aksoya verildi.

Muammer Aksoy: Ceza Kanunumuzun 141-142 ci maddeleri gayet elâstiki maddelerdir. Bu memlekette 30 bin, 300 bin değil, 30 milyonun menfaatleri için çalışanların başüstünde bu maddeler bir tehdit silâhi olarak durmaktadır. Bu maddelerin Anayasamıza aykırı olup olmadığı tartışılıyor. Benim fikrime göre, aykırıdır. Anayasa, iktisadi ve sosyal düzeni iyileştirmekten söz ediyor; 141 ve 142 ci maddeler ise bu düzenin değiştirilemeyeceğinden. Bu apaçık çelişme aklın alacağı bir şey değildir. Bu maddeler fikir hürriyetini önmektedir, demokrasi anlayışına aykırıdır. 141 ve 142 ci maddelere göre, toprak reformu yapılması bile istenemez. Bu maddeler ya kaldırılmalı ya da derhal değiştirilmelidir. Zira bu maddelerle, memleketi aydın ufuklara götürmek isteyenler hırpalanmaktadır.

Burhan Apaydın: Demokrasi anlayışı ile 141-142 ci maddeleri bağdaştırmaya imkân yoktur. Bu maddelerle Türkiye'nin iktisadi ve sosyal meselelerini deşenler susturulmaktadır. Türkiye'de meselelerin bunca yıl halledilmemiş olması, bunları halledeceklerin bulunmamasından değil, bu maddelerle fikir hürriyetinin kısıtlanmasındandır. 141 ve 142 ci maddeler faşist İtalyan Kanunundan, hem de ağırlaştırılarak alınmıştır. Şurası unutulmasın ki, bugün Türkiye'de «komünizmle mücadele» kisvesi altında faşist temayüller yayılmak istenmektedir. Almanyada faşizmi, «Komünizmle mücadele edeceğim» diye ortaya çıkmıştır. İtalyada da öyle. Her «komünizmle mücadele ediyorum»

diye ortaya çıkan insan; demokrasiye kastedeni insan olabilir. Buna karşı uyanık olmayız. Hür düşünceyi sürdürmek için kullandık bu maddeler mutlaka değiştirilmelidir. Bu maddeler yürürlükte kaldıkça, bugün yaptığımız bu toplantı bile suç sayılabilir.

Cemal Reşit Eyüboğlu: 141-142 ci maddeler, 1930'un faşist İtalyan Ceza Kanunundan alınmıştır. 1924 Anayasasına bile aykırı olan bu maddeler, bugünkü Anayasamıza haydi haydi aykırıdır. Bir sosyalist partisi seçimlerle iktidara gelse bile, bu maddelere göre ceza tehdidi altındadır. Meselâ, toprak mülkiyetini değiştirmek istese, kolektivist bir toprak reformuna gitse, bu kanun karşısında suçlu sayılır. Böyle şey olmaz!

Mesele fikir hürriyetinin olması veya olmamasıdır. Bütün mesele, bu memlekette bütün fikirler rahatça söylenebilecek mi, söylenemeyecek mi noktasında toplanmaktadır. Birisi kalkıp da, Türkiye'de ağalık müessesesini tasfiye etmek zorundayız, diyebilecek mi, diyemeyecek midir? Düşüm noktası budur. Ceza kanunları fikirleri değil, fiilleri takibeder usulünü savunmak zorundayız. Ceza kanunları hiçbir fikri yasaklamamalıdır. İsterse bu fikir komünizm olsun. Bilmekten değil, bilmemekten korkmuyoruz. Benim anlayış ve inanışım şudur ki, bizim Anayasamız, komünist partisi kurulmasına bile imkân verecek bir Anayasadır.

141-142 ci maddeler açıkça Anayasaya aykırıdır. Temelden değiştirilmelidir.

Mehmet Ali Aybar: Atatürk halkçılığı esas almıştır. Bunu tamamlayan ikinci ilkesi ise devrimciliktir. Devrimcilğin ise mânası açık: Toplumun yapısını değiştirmek. 141-142 ci maddeleri Anayasamızla mukayese edelim. Anayasamız, halkçı bir esasa dayanmaktadır. Tam çalışma esasını kabul eder. Toprak reformunu emreder. «Hiç toprağı olmayana toprak vereceksin, gerekirse çok toprağı olandan alacak, ötekinde vereceksin» der. 141 ci madde ise, bir sınıfın diğer bir sosyal sınıf üzerinde tahakküm kurmasını önlemekten bahseder. Aslında bu maddeler mevcut olan tahakkümü korumak için konmuştur. Bütün reformcu gayretler bugün bu maddelerle ceza tehdidi altındadır. Bu maddeler bu memlekete yarar değil, zarar getirmiştir. Pek çok maşum insan bu maddeler yüzünden suçsuz yere tevkif edilmiş, aylar ve yıllarca hapislerde yatmış ve çok kere de sonunda beraat etmiştir.

141-142 ci maddeler yürürlükten kaldırılmalıdır. Eger bu vatani seviyor, bir an önce çağdaş medeniyet seviyesine ulaşmasını istiyorsak, medeniyeti engelleyici maddeleri kaldıracağız.

Buhan Apaydın: Demokrasi anlayışı bu maddelerle Türkiye'nin iktidarı ve sosyal meselelerini yönetmek için kullanılmaktadır. Türkiye'de meselelerin düğüne ve maddelerle fikir olarak bunları halledebilecekleri bulmamızdan değil, bu maddelerle fikir olarak bunları halledemeyişimizden dolayıdır. 141 ve 142 ci maddeler faşist İtalyan Kanununda hem de uygulanmışlardır. 1924 Anayasamızın 141 ve 142 ci maddeleri Türkiye'de uygulanmışlardır. Türkiye'de komünizmin uygulanması için bu maddeler engelleyici maddelerdir. Eğer biz komünizmi halledersek, o zaman bu maddeler kaldırılmalıdır.

SANAT VE FİKİR OLAYLARI

Pariste Nazım Hikmeti anma töreni:

Milli şairimiz Nazım Hikmet öleli bir buçuk yıl geçti. Ama Nazım Hikmetin eserleri, fikirleri, savaşları, ille de yurdumuz gerçeklerinde uğ gibi bir delikanlı canlılığı ile yaşıyor. Halkımızın demokrasi, hürriyet ve sosyal adalet uğruna savaşının en azılı gericiyle kapışma halini aldığı, Amerikalılara satılmış demokrasi düşmanı azılı gerici politikacıların iktidara konduğu günümüzde, Nazım Hikmeti anmak özel bir önem kazanıyor. Zira Nazım hayatını, dehasını, hapis, işkence, sürgün demeden, halkımızın bağımsızlık, demokrasi ve sosyal adalet davasına vermiş büyük bir milli varlığıdır. Milli Kurtuluş Savaşımızı 60 bin mısralık büyük bir sanat antıyla destanlaştıran ve dünya kültür hazinesine maleden Nazım Hikmet olmuştur. Bütün varlığını halkımızın demokrasi, hürriyet ve sosyal adalet savaşının hizmetine vermiş olan Nazım Hikmetin şöhreti Türkiye hudutlarını çoktan aşmış, dünyanın dört bucağına yayılmış ve oralarda sağlamca yerleşmiştir.

Fransız aydınlarının Pariste Nazım Hikmeti anma töreni bu gerçeği ispat etti. Paris halkı büyük şairimizin şanına uygun bir heyecan ve yakınlıkla bu törene katıldı. Üç bin kişilik meşhur Pleyel salonunda iğne atsan yere düşünmez. Binlerce Parisli içeri giremiyerek geri döndü. Paristeki Türk kolonisi ve Elçilik memurları da törene katılmışlardı. İşin ilgi çekici taraflarından biri de şu idi: Nazım anma törenine gelenler yalnız Fransızlar ve Türkler değildi. Pariste tahsilde bulunan Afrikalılar, Güney Amerikalılar, Asyalılar, vellehâl Nazımın savaşlarını, umutlarını dile getirdiği bütün halkların temsilcileri sanki dünyanın dört bucağından kopup gelmiş, Pleyel salonunda toplanmışlardı. Sömürgecilere, emperyalislere, halkları ezen ve soyan her çeşit kara kuvvete karşı sonsuz bir nefret duyan Nazım, ezilen, sömürülen, özgürlükleri ve bağımsızlıkları için savaşan halkların daima yanbaşında bulunmuştu. Halkın hürriyet, bağımsızlık ve demokrasi bayraktarlığını yapan milli şairimiz, bütün dünya halklarını, halka düşman olmıyan bütün insanları, milletleri sevmiş, halkların kardeşliği, dünya barışı uğrunda bir ömür boyu savaşmıştı. Ve Pleyel toplantısında dünya halkları büyük şairimizin hâtrası önünde eğilerek, kadirşinaslık borcunu yerine getiriyorlardı.

Pleyel töreninde Nazım çeşitli yönlerden kıymellendirildi. Zamanımızın en seçkin yazar—düşünürlerinden J. P. Sartre mesajında şöyle diyordu: «Büyük şair Nazım Hikmeti karşı saygı gösterisine ben de katılmak istiyorum. Nazımın eserlerindeki insan olarak büyüklüğünü ve yenilmez gücünü anlatmak istiyorum.» Sartre, Nazımın yorulmak, dinmek bilmiyen bir savaşçı olduğunu belirttiikten sonra, mesajını şöyle bitiriyordu: «O, hiçbir zaman uymadı. Ne mutlu ki, ölüm onun ilk ve son uykusu oldu. Aksamadan uyanık durmuş bir insanın eserleri şimdi nöbeti alıyor, kendinden sonra sizler için onlar uyanık kalacaklardır.»

Fransanın ve dünyanın sayılı şairlerinden Aragon ise, yaptığı bir içli konuşmada, büyük şairimizi yirminci yüzyılın en kalburüstü aydınları arasında, Ayzenshtayn'la, Brecht'le, Picosman'la, Pikasso ile yanyana saydı.

Ve Ankaradan bir haber: «Ankara Savcısı, Nazımın “Milli Kurtuluş Destanı” ndan parçalar yayınladı diye Yön dergisini mahkemeye vermiştir.»

Bu olay halk efkârında haklı bir hiddet uyandırdı. Çeşitli partilere mensup beş seçkin avukat Yön dergisinin savunmasını gönüllü olarak kabul ettiler.

Babeuf olayı:

167 sene evvel Babeuf'un Fransada çıkmış bir kitabını Türkçeye tercüme edip yayımlayan bazı aydınlar Ankara Savcılığınca mahkemeye verildiler. Kitabı yayımlayanların Türk Ceza Kanununun 141-ci maddesi gereğince cezalandırılmaları isteniyor. 167 yıl evvel Fransada yayınlanan bu kitabı tercüme edenler bugün 142-ci madde gereğince 15 yıl hapis yatma tehlikesiyle karşı karşıya bulunuyorlar. Bu hem gülünecek, hem ağalanacak bir durumdur. Ve bazı kanun maddelerinin fikir özgürlüğünü nasıl baltadığını gösteren acıklı bir durumdur. Bu olay her şeyden evvel memleket halk efkârında geniş bir tepki uyandırdı. Her insafli aydın, özgürlüğe ve demokrasiye bağlı her yazar ve gazeteci bunun bir skandal olduğunu ve yurdumuzun şeref ve haysiyetini kıldığını belirttiler. Esasen Fransız basını da muayyen bir ölçüde bu acı olayı gönüllü olarak Babeuf'ü dilimize çevirenlerin savunmasını yüklediler. Halkçı basın da bu skandale karşı geniş ölçüde cephe aldı. Velhâsıl bu olaylardan anlaşılın şu ki, Anayasaya aykırı olan, özgürlüklerimizi kısıtlayan kanunlar, yalnız demokratik haklarımızı çiğnemekle kalmıyor, aynı zamanda dünya halk efkârı karşısında bizleri küçük de düşürüyor.

Üsküdarlı

- H** – Perde kurdum, şema yaktım,
halka sundum kürsüyü,
patrona boyun eğme
sigaya çek dürzüyü ...
Yâr, bana bir eğlence, medeet! ...
- K** – Vay Hacivat, hayrola, bu ne hal böyle, kazan mı kaldırıyoruz?
- H** – Esnaf ayaklandı, patronu sigaya çekiyoruz!
- K** – Onu sigaya çekerken, yabancı ortağımı da unuttu.
- H** – Hakkımıza ellendi mi sendikayla ayağa kalkarız elbet.
- K** – Sandukadan ayağa kalkarız mı dedin?
- H** – Sendika dedim, yani bizim gibi işçiler için örgüt ...
- K** – Tamam, görünüver patrona sandukadan kalkarak, herifi ürküt ...
- H** – Örgüt dediğim, işçi teşkilâtıdır, Karagözüm. İşverenlere karşı hakkını, hukukunu ancak sendika korur. Sen bunu bilmez misin? Sen de emekçi değil misin?
- K** – Ben emekçi değil, çalgıcıyım. İyi tef çalarım ve de tefe alırım ağalayıpatronları ...
- H** – Emekçi aslım inkâr etme Karagöz ...
- K** – Benim Karagöz olarak emekçi aslım yağda cazır cazır pişmiş deve derisidir.
- H** – Vah benim bir deri bir kemik Karagözüm. Bursada yapı ırgathı ettiğimiz günleri unuttun mu?
- K** – Unutur muyum, arkadaşları başıma toplayıp güldürüyor, işten alko-yuyor diyerekten bir de zindana atıldığımı nasıl unuturum!
- H** – Vah benim sendikadan-birlikten habersiz emekçi Karagözüm. Yahu artık eski çamlar bardak oldu. Şimdi işçimin – ırgatın teşkilât örgütü var. Anca beraber, kanca beraber, sendikaya da beraber gireceğiz seninle. Aynı sınıftan değil miyiz?
- K** – Evet, ikimiz de aynı sınıfta habire çıkarız.
- H** – Yeşeee, asla sınıfımızı inkâr etmeyiz.
- K** – Arkadaşlarımızı sever, öğretmenlerimizi sayarız.
- H** – Kahrolsun, işçiyi, onun sendikasını ve sendika öğretmenlerini yeren AP-ler!
- K** – Yaşasın DDT-ler ve de kahrolsun pireler!

H- İşi püre tozu satmaya dönme Karagöz. DDT-cilik demek, haklarına cignenmemek için direnmek, eylele verebilmektir.

K- Ver elini, al elimi böyleyse . . .

H- Demek istedin ki, bizim gibi bütün emekçilerle birlik olmalıyız. Aksi takdirde, toplu sözleşmelerde rüchan hakkı patronlar tarafına geçer.

K- Biz de, patronlar tarafına geçen o dönem Rosen Hakkını bir güzel pataklarız.

H- Anlamadın, yani grevlerimizin temeli sarsılır diyorum.

K- Ne kır evleri diyorsun a Hacivat, maksudun gecekondular mıdır?

H- Kır evi demedim, işçilerin grevi dedim. Yani, patrona karşı toplu ayak direme . . .

K- Toplu tüfekli direnme mi?

H- Grevin topu tüfeği yok, grevcinin haklılığı var Karagözüm. Sendikahı oldun mu, hakkımı savunur, başarısın grevi.

K- Oldum gitti.

H- Sendikahı olduk mu, mücadele gayemiz ve de amacımız uğrunda . . .

K- Aman amcamız olmasın! Zira San amecadan çektiğiniz yetti.

H- Hakkın var. O değil mi zaten başımızı Nato blokuna sokan?

K- Nato bokuna girmeseydik, Memetlerimizi Korede Coni hesabına ateşlere yakar mıydık? Kıbrısta da işi karıştıran Nato.

H- İşte onun için, Kıbrıs halkı, yurtsever Türkü ve Rumu ile gerçilere karşı dikilip, Nato kafa, nato mermer diye haykırıyor.

K- Yani onlar da mı varsa yoksa Nato diyorlar?

H- Yok yahu, Kıbrısın bağımsızlığını Nato çerçevesinde perde yapmak istiyen salaklara karşı haykırıyor, ha sizin kafanız, ha Allahın mermeri diyorlar.

K- Öyleyse, yıktı perdeyi Nato, eyledi viran . . .

H- Varayım, Birleşmiş Milletlere haber vereyim hemaan.

Hikâye : «Bana akıl gösterme! Madem yarıcım, ağayla da izin alırsın»

BEDAVA TABUT

«Açık kamyonla aldığı bes yolaının yaralanmasına sebep olan şoför yargılanıyor. . .»

(Gazeteler)

«Ben suçlu değilim, Bay Yargıç. Suçlu olan budur!»

Budur diye gösterdiği adamın sandalyesi birden girdadı. Ama kendisi ha deyince kalkıverecek gibi değildi. Oturduğu sandalyeye bir kabası bile zor sıgacak kadar büyük adamdı. Nerdeyse, göbeğini kukaklayıp kalkacak ki, Yargıç diylele otur dedi ona! Sonra yine şoföre döndü.

«Suçlu sen misin, o mi, buna ben karar vereceğim oğlum!»

«Benim suçum, buna merhamet etmemdir Bay Yargıç. Eğer merhame-

tinden maraz doğacağını bilseydim . . .»

«Ne mehremeti ülen . . .» - Sandalye yine girdadı. O kalın gövdeden çıkacağı hiç umulmaz, incecik bir gelin kız sesi idi bu . . .

«Yargıç kalemiyle kürsüye vardın. Bizim kürsüye döndün . . . Bir kür köye döndün . . .»

«Sen ağzını kap!»
«Kapanacak gibi değildi ki herifin ağzı. Üstü dudak daracık. Bıyık bitecek yeri yok gibi. Yaradan, bunun derisinin çoğunu göbek tulumuna harcadığından, üst dudak kasa gelmiş, alt dudak da sullaplar gibi sarkmış, samtsak irisi ki ön dişi de kapıyı açık bulup uğramış, sen git de kapalı böyle ağzı!»
«Soför bıyık ucuyla bir güldü. Yargıç lununda gözden kaçmamışın . . .»

«Mahkemede gülünmez öze sallandı, ölüs sallandı, ölüs diñisi sallandı . . .»

«Baştüstüne Bay Yargıç. Velâkin, bunun yüzünden yaralanmış beş kişi şimdi kimi evinde kimi hastanede inleşir olmasa, bu işin içinde çok bir gülünecek iş var. . .»

«Ne var?»

«Diyelim ki, geceyarısı, ayazda, çıktığı yolunda boynunu dövürdü, sesini de duyduğumuz gibi inceltti, amman beni yolda koma AP kongresine yetti-seceğim dediii. . .»

«Sen de ona acıdın. . .»

«Yalnız merhamet değil, Bay Yargıç. Günahkâra yardım etmekle sevaba girilmez, bunu bilirim ve de baba nasihatidir bânâ. Neyalan söylüyeyim, bir de cigara parası ahırım dedim. . .»

«Kalın adam yine inbecikten girdi araya. Ölecek bedava olan, ölür. Hem de peşin aldım!»

«Aldım ve de geç arkaya dedim buna. Dedim ama, tabutun içine gir dedim dim. Tabut dediğin kapana şeytan bile girmez. Sen mademki girdin . . .»

«Ona değil, bana söyle!»

«Mademki girdi, öyleyse bu adam şeytandan da betedir. Zaten ağzını tersi giydirin şeytana pabuçunu, ağa kısmıyla işin olmasın Bay Yargıç, tabutuna bile omuz verme. . .»

DOĞMADIK KUZU

«Çocuklarımız onar bin lira borçla doğuyor.»

Buna astragan derler Memet
ak koyuna kara koyuna bir bıçak
ahyorlar karnından kuzuyu sıcak sıcak
astragan oluyor işte has kıvrıkcık
daha doğmadık kuzu
anali kuzu,
kmalı kuzu.

Senin boreun var ya Memet
ölümüz paklar dersin ya borcumuzu
tefeciyle banka elinde iki yakan
boreun boyunduruğundur ensene bindikçe ağan
ama onar bine pay edip şimdi
Ayşe gelinin karnındaki yükledikleri
peşin borçtur Memedim
zengin avratlarına insan kuzusundan astragan.

Bak sen Memet şu işe
bak daha gün doğmadan
neler de doğuyor ana karnından
başka ninni öğrensün gayri senin Ayşe
«Dandini dandini dastana
Amerikalı girdi bostana
uyusun da büyüsün karalı kuzu
ömürçüğü yeterse ödesin borcumuzu.»

KÖROĞLU'NUN YURT HABERLERİ

«Ben bir Köroğluyum, köy-kent gezerim, olup bitenlerden hile sezerim.»

Adana — Bölgede Hazineye ait toprakların ağalar tarafından paylaşılması olduğu, yapılan inceleme sonunda anlaşıldı. Ceyhandaki Mercimek Harası, Çukurovanın en bereketli yerlerinden sayılan Bebeli köyündeki Validei Hümayun gibi devlete ait bereketli arazi, Ahmet Baılan, Hilmi Cavurdan gibi ağalar tarafından gaspedilmiştir.

Köroğlu — Gördün mü Ayyaz, ben sana demedim mi ki, ağalığı kaldırmadan toprak reformu yapılmaz. Var git, bizim kovaygütlere haber sal, ağalarla savaşta hazır olaıar!

Eskişehir — Büyük tüccarlar Ege bölgesinden getirdikleri bozuk zeytinyağını aylarca halka ekstra kalite diye satmışlar. Egeli bir vatandaşın ihbarı üzerine yapılan tahkikatta, binlerce kilo bozuk zeytinyağının yüksek fiyatla satıldığı tesbit edildi. Büyük tüccar yükünü tutmuş.

Köroğlu — Ayyaz, bu Bolu beylerinin vurgun yükünü tuttuğu yerde, bize de yükümüzü kurşun tutmak yararır. Aşkolsun yükünü kurşun tutan o Egeli vatandaşa! Haber sal, onu da Tekcephe'nin Çamlıbel tayfasına kaydetsinler.

İzmir — Basın mensupları belediye-ye başvurarak, Ferište Çetinkaya adında 12 yaşındaki fakir kızın ailesine yardım edilmesini istediler. Ferište Çetinkaya simit satarak kendisi gibi veremli olan altı nüfuslu ailesini geçindirmeye çalışıyor. Belediye bu ailenin aneak birkaç günlük geçimini sağladı.

Köroğlu — Üç günlük yardımla vereme dış geçirilebilseydi, yurttta 750 bin veremlimiz olur muydu

Ayyaz? İzmirin Bolu beylerinden AP-li Osman Kibara da malûm ola ki, veremin baş makrobu topraksızlık, işsizlik, açlık!

Ankara — Gecekondulu mahallelerinde «1965 yılı size ne getirsin?» diye bir soruşturma yaptı gazeteciler. Bir kadın, per-perişan 4 çocuğu ile bir ağızdan şu cevabı verdi: «Yeni yıl bize Almanyadan babamızı getirsin!»

Köroğlu — Yük ağıdirmayınca taş gurbet gezmezmiş, Ayyaz. Düzen bozuk olmasaydı, işsizlik de icadolmazdı, gurbetçilik de!

Artvin — Atatürkçü olarak tanınan öğretmen Rıza Turhal ve eşi, geceyarısı Bedrettin Keleş ve İsmet Arslan adlarındaki iki gericinin saldırısına uğradı. Gericiler, öğretmeni ve eşini bıçaklayıp Soğanlı köyüne kaçtılar. Yakalanmaya yakalandılar ana, savcı Hasan Bahadır onları serbest bıraktı.

Köroğlu — Bizim mahkemeler, itleri salıverip taşları bağlayan Kadı'lara da mülk olmaz. Bu sözüm kulağına küpe olsun ey savcı Hasan, o Bahadır soyadı sana göre değil!

Ankara — Amerikalı çavuş Morris, Milli Kütüphane odacısı Veysel Göktaş arabasıyla çarparak ağır surette yaraladı. Amerikalı kaçmak istedi ama, halk tarafından durduruldu. Silâhına davranan Amerikalıyı, polis güç halle tutabildi...

Köroğlu — Ayyaz, bu çirkin Amerikalılar utanç direğine bağlanıp, bir güzel ıslanmalıdır. Millet de hükümete «Nato'dan çık!» diye seslenmelidir.

TÜSTAY

BAĞIMSIZ POLITİKA YOLUNDA

